

הגמרא הביאה, שמצינו מחלוקת לגבי הנאה מפטר חמור. לרבי יהודה אסור בהנאה, ולרבי

שמעון מותר בהנאה. אמר רבה, שרבי שמעון מודה שפטר חמור שלא פדאו אסור לאחר עריפה, מפני שלומדים "עריפה" "עריפה" מעגלה ערופה. ואמר רבה שהוא למד זאת, ממה ששנינו בברייתא, הערלה וכלאי הכרם, ושור הנסקל, ועגלה ערופה⁸⁷, וציפורי מצורע, ופטר חמור, ובשר בחלב, כולם מטמאים טומאת אוכלים. רבי שמעון אומר כולם אין מטמאים טומאת אוכלים, הואיל ואסורים בהנאה. ומודה רבי שמעון בבשר בחלב שמטמא טומאת אוכלין, הואיל והיתה לו שעת הכושר, קודם בישול. רבי אסי אמר בשם רבי יוחנן שטעמו של רבי שמעון הוא מהכתוב: "מִכָּל הָאֶכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל", אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים, לעובדי כוכבים שאינו אסור בהנאה, קרוי אוכל, שאין אתה יכול להאכילו לאחרים אינו קרוי אוכל.

בשר בחלב מותר בהנאה לר"ש שואלת הגמרא, אם טעמו של רבי שמעון בבשר בחלב הוא משום מפני שהיתה לה שעת

הכושר, הרי שנינו בברייתא, רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון, בשר בחלב אסור באכילה ומותר בהנאה, שאיסור בישול בשר בחלב סמוך לאיסור טריפה לומר ששניהם אסורים באכילה ומותרים בהנאה⁸⁸? עונה הגמרא, שרבי שמעון אמר דבר אחד ועוד אחד. בשר בחלב הוא אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים, לעובד כוכבים, ואינו אסור בהנאה. ועוד שהיתה לו שעת הכושר גם לצורך ישראל⁸⁹.

בשלא חשב עליו אינו מטמא טומאת אוכלין ואם רבי שמעון מתיר פטר חמור לאחר עריפה בהנאה מדוע לא אומרים

87 שחט לאחר שנגמר דינו, ועגלה ערופה ששחטה לאחר ירידתה לנחל איתן שהיא אוסרתה. רש"י.

88 תוס' שואלים שבפרק כל שעה (פסחים כד:) איסי בן יהודה דרש איסור באכילה מכאן ואיסור הנאה מק"ו מערלה. וי"ל שהתנא שם סבר שכיון שאפ' לקיים שניהם, הגזירה שוה והק"ו מתקיימים. אבל קשה שבכמה מקומות באה גז"ש ומוציאה מק"ו. ור"ת פירש שהכתוב מדבר בדבר שאסור בהנאה כמו קדשים שיצאו חוץ למחיצתם שדרשו (חולין סח.) מבשר בשדה כיון שיצא סובר שהק"ו מועיל לכך שלומדים מקדשים שהכ' מדבר בהם. והתנא כאן סבר שלומדים מטריפה שמוותרת א בהנאה כפשטה. תוס'.

89 אבל שור הנסקל ועגלה ערופה לא היתה לו שעת הכושר אפי' קודם לכן שבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת. רש"י.

בברייתא שרבי שמעון מודה בפטר חמור ובשר בחלב שמטמאים טומאת אוכלין! ואומרת הגמרא שאפשר לומר שרבי שמעון מתיר פטר חמור גם לאחר עריפה, ואם חשב עליו לאכילה פטר חמור מטמא טומאת אוכלין. והברייתא מדברת כשלא חשב עליו לאכילה, וכיון שבסתם אינו עומד לאכילה אינו מטמא טומאת אוכלין. ואמר רב ששת שחכמים מטמאים פטר חמור 'הואיל ואיסורו חישבו', האיסור שהתורה אסרה אותו לישראל מחשיב אותו ועושה אותו לאוכל⁹⁰.

נב' עוף טהור צ' מחשבה וא"צ ואיסורו חישבו? הרי שנינו במשנה במסכת טהרות, שלשה עשר דברים אמרו בנבלת עוף טהור, וזו אחת מהן צריכה מחשבה, לטמא טומאת אוכלין אם נגע בהן שרץ שאם תגע באוכלין תטמאם⁹¹. ואינה צריכה הכשר, הואיל ויש עליה טומאה חמורה לטמא אדם ובגדים אם היה אוכלה⁹². ואם אומרים 'הואיל ואיסורו חישבו' למה צריכים מחשבה?! ואומרת הגמרא שהמשנה היא דברי רבי שמעון ולא אומרים 'הואיל ואיסורו חישבו'.

נב' בהמה טמאה צריכה מחשבה שואלת הגמרא ממה ששנינו, נבלת בהמה טמאה בכל מקום, ונבלת עוף טהור⁹³, והחלב, שומן של נבלה טהורה, בכפרים צריכים מחשבה ואינם צריכים הכשר. מפני שהם עניים ולא רגילים לאכול עופות ושומן הם צריכים מחשבה להאכילם לעובד כוכבים⁹⁴, ואם לאו אין מטמאים טומאת אוכלין. ואינה צריכה הכשר הואיל ומטמאה חמורה בעוד שהיה בה זית שלם בעודה מחוברת בנבלה⁹⁵. ואם אומרים 'הואיל ואיסורו חישבו' למה לי

90 שכיון שהתורה אסרה אותו מכלל שהוא ראוי לאכילה לעובד כוכבים. רש"י.

91 צריכה מחשבה וכל כמה שלא חשב עליה אין בו שום טומאת מגע שנבלת עוף טהור אינה מטמאה אלא אם אכלה ואז מטמאה אותם בגדים שהוא לבוש בשעת בליעה.

92 בכריתות בפרק דם שחיטה (דף כא) וכי יותן מים וכו' מה זרעים מיוחדין שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריכין הכשר אף כל שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריכין הכשר. ולא שייך הכשר אלא בטומאה קלה של אוכלין וכן מחשבה. רש"י.

93 נבלת בהמה טמאה בכ"מ שהיא סתמא אינה עומדת לאכילה שמאוסה ועוד שיש לה שני דחויים שלא נשחטה ושהיא טמאה וכן נבלת עוף טהור. רש"י.

94 נראה לפרש טעם אחר שבשווקים יש אוכלים מרובים וקונים כל דבר בכפרים אוכלים מועטים ואינם קונים אלא דברים משובחים. תוס'.

95 לא גורסים והחלב שאין צריך הכשר. חלב נבלה אינה מטמאה טומאה ולמה ל"צ הכשר. ואם בשחוטה הרי שנינו בפרק העור והרוטב (חולין קכח). חזר רבי עקיבא להיות שונה כרבי יהודה שהכשר שחיטה לא מועיל לחלב משום שעדיין אינו אוכל הוא שהרי אינו בר אכילה בכפרים עד שחשב עליה. תוס'.

מחשבה? ואומרת הגמרא שהמשנה היא דברי רבי שמעון.

וקשה ממה שש' נבלת בהמה טהורה א"צ ושואלת הגמרא ממה ששנינו, נבלת בהמה טהורה בכל מקום,⁹⁶ ובסתם עומדת לאכילת עובדי כוכבים⁹⁷ ונבלת עוף הטהור, והחלב בשווקים, בכרכים שיש בהם אנשים רבים ועשירים⁹⁸, אינן צריכין מחשבה ולא הכשר⁹⁹. אבל בהמה טמאה צריכה מחשבה, ולא אומרים 'הואיל ואיסורו חישבו!' ואין לומר שהם דברי רבי שמעון ולא חכמים. שהרי שנינו בסיפא רבי שמעון אומר אף הגמל והארנבת והשפן והחזיר אינן צריכים לא מחשבה ולא הכשר, ואמר רבי שמעון הואיל ויש בהם סימני טהרה. ורבי שמעון הוסיף בסיפא על דברי חכמים שברישא.

רבא א' כגון ששחטו להתלמד אלא אמר רבא שלדברי הכל לא אומרים 'הואיל ואיסורו חישבו' וחכמים מודים שפטר חמור אינו מטמא טומאת אוכלין אם ערפו, הואיל ולא חשב עליו לאכילה. וכאן מדובר כששחט פטר חמור לא לשם שחיטה גמורה, אלא כדי ללמוד בו הלכות שחיטה. חכמים סוברים שהשחיטה עושה אותו לאוכל כשחיטה גמורה. ורבי שמעון סבר שאינה שחיטה ואינה מחשבה לעשותו לאוכל. ונחלקו במחלוקת של נימוס ורבי אליעזר.

השוחט עורב להתלמד דמו מכשיר שנינו בברייתא שרבי יוסי אמר שנימוס אחיו של רבי יהושע הגרסי אמר לו שהשוחט עורב להתלמד בו דמו מכשיר, וכל שכן שאם שחטו שחיטה גמורה דמו מכשיר אפילו את עצמו¹⁰⁰. ורבי אליעזר אומר דם שחיטה לעולם מכשיר. ומה

96 מה שיש חילוק בין טמאה לטהורה ואע"ג שאינו מוכר אלא לעובד כוכבים והם חפצים הם בחזיר יותר. מכ"מ מה שהיא טהורה עושה אוכל בראייה מעט הואיל וכשאינה נבילה הוא אוכל גמור לישראל. תוס'.

97 שלא מאוסה ועוד שלגבי ישראל אין בה אלא דיחוי א' לכך א"צ מחשבה לקבל טומאת אוכלין להצטרף פחות מכזית הימנה לפחות מכביצה אוכלין. וכן נבלת עוף טהור והחלב של שחוטה. רש"י.

98 מרש"י שפי' רגילים לאכול עופות ושומן משמע שכל שומן קרוי חלב ולאו דוקא מחלב האסור כגון תותב קרום ונקלף (חולין דף מט:). תוס'.

99 נבלת בהמה ועוף משום שטמאין טומאה חמורה. וחלב שחוטה בשווקים משום שכבר הוכשר בשחיטה שכיון שא"צ מחשבה הועיל לו הכשר שחיטה. רש"י.

100 רש"י פ' א' נפל על הזרעים וכ"ש אם שחטו שחיטה גמורה דמו מכשיר אפילו לגופו ששחיתו מחשבתו ואם נחרו ולא שחטו רבי אליעזר לא היה חולק בה שודאי לעלמא הוא שמכשיר דמו ולא לגופו שהוא עצמו לא מקבל טומאה בלא מחשבה. תנ"ס' שואלים על מה שפירש שדם נחירה מכשיר לעלמא. למה יכשיר כיון שאינו דם שחיטה ודם חללים לא שייך בבהמה אלא באדם. תוס'.

שאני עורב הואיל ויש בו סימני טהרה – הוא הדין כ"ד עופות חוץ מנשר כדמוכה פרק אלו טרפות (חולין סא:). תוס'.

ההבדל בין רבי אליעזר לתנא קמא, נימוס?¹⁰¹ וצריך לומר שנחלקו כיון שיש בשחיטה זו 'איסורי חישובי'. התנא קמא סבר שדמו מכשיר אם נפל על הזרעים, אבל לגופו לא אומרים 'איסורי חישובי', וצריך מחשבה. ורבי אליעזר אמר שדם שחיטה לעולם מכשיר, ואפילו לגופו לא צריך מחשבה. מפני ששחיטה זו עושה אותו אוכל. חכמים סוברים כרבי אליעזר, ורבי שמעון סובר כנימוס.

אולי דא"א בעורב שיש לו סימני טהרה וה"ה בשוחט להתעסק ואומרת הגמרא אולי רבי אליעזר אמר שעורב הוא אוכל מפני שיש בעורב סימני טהרה. אבל בפטר חמור שאין לו סימני טהרה ואינו נחשב אוכל חכמים אינם מטמאים משום השחיטה אם לא חשב לאכילה! ורבי שמעון חולק אפילו כשחשב עליו משום שפטר חמור אסור בהנאה לאחר עריפה. ומנין לנו שיש בסימני טהרה להביא לידי טומאה? ממה ששנינו בברייתא, שרבי שמעון אמר שהטעם שהגמל והארנבת והשפן והחזיר לא צריכים מחשבה והכשר הואיל ויש בהם סימני טהרה. ואם תאמר מדוע רק בשוחט להתלמד? אפילו בשוחט עורב להתעסק, מתכוין לחתוך דבר אחר ולא התכוון לשחיטה¹⁰¹? ואומרת הגמרא שהוא הדין אפילו בשוחט להתעסק, והברייתא אמרה שוחט להתלמד משום נימוס. שאפילו ששחטו להתלמד בו והיא שחיטה חשובה יותר מלהתעסק הוא עצמו לנימוס אינו מטמא.

ומחיים אסור בהנאה ור"ש מתיר אביי הקשה לרבא שאמר רבי שמעון מודה לאחר עריפה. ממה ששנינו, לא רצה לפדותו עורפו בקופיץ בקופיץ מאחוריו וקוברו, ואסור בהנאה דברי רבי יהודה, ורבי שמעון מתיר! ואומרת הגמרא שיש לשנות ומחיים אסור בהנאה, ורבי שמעון מתיר.

וישא בהנאת דמיו סיפא בהנאת רישא לא בקנה ולא במגל ולא בקרדום ולא במגירה. ולא יכניסנו לחדר וינעול דלת לפניו בשביל שימות, ואסור בגיזה ועבודה דברי רבי יהודה, ורבי שמעון מתיר! ואומרת הגמרא שגם הרישא וגם הסיפא אומרות שרבי יהודה אסור בהנאה מחיים. הרישא מדברת בהנאת

101 ואפי' נחרו שלהתעסק אינה שחיטה וכמו שנחרו. ולא בא להשמיע אלא שאין צריך מהשבה הואיל ויש בו סימני טהרה וזה היה יכול להשמיע בלא שחיטה. תוס'.

דמיו, והסיפא בהנאת גופו. אם היינו שונים שרבי יהודה אוסר את הנאת דמיו ורבי שמעון מתיר היינו אומרים שרבי שמעון מודה בהנאת גופו. ואם היינו מביאים את המחלוקת בהנאת גופו היינו אומרים שרבי יהודה מודה בהנאת דמיו.

ר"נ א' שר"ש מודה לאחר עריפה וכן אמר רב נחמן בשם רבה בר אבوه שרבי שמעון מודה לאחר עריפה שהוא אסור. ואמר רב נחמן שהוא למד שרבי שמעון מודה לאחר עריפה ממה ששנינו בברייתא שלומדים שפטר חמור אסור בהנאה ממה שנאמר כאן עריפה: "וְאִם לֹא תַפְּדֶה וְעֵרַפְתּוּ", ונאמרה עריפה בעגלה ערופה. כמו ששם אסור אף כאן אסור. אי אפשר לומר שהם דברי רבי יהודה שאוסר פטר חמור מחיים. אלא הברייתא היא כרבי שמעון היא שמודה שפטר חמור אסור לאחר עריפה. ורב ששת אמר לו, אין מכאן ראיה שר"ש מודה לאחר עריפה. כמו שספרא חברנו מפרש שהברייתא היא כרבי יהודה. והברייתא אומרת שלומדים מהכתוב שלא אומרים שהעריפה עומדת במקום הפדיה, וכמו שהפדיה מתירה את החמור אף העריפה מתירתו, ולאחר פדיונו מותר בהנאה לדברי הכל. ואמר רב נחמן שהוא למד שרבי שמעון מודה לאחר עריפה מהברייתא שלוי שנה, הוא הפסיד ממונו של כהן לפיכך יופסד ממונו. אי אפשר לומר שהם דברי רבי יהודה, מפני שלדבריו פטר חמור אסור מחיים וממונו כבר הופסד?. אלא לדברי רבי שמעון שמודה שלאחר עריפה יאסר בהנאה וממונו יופסד.

וכן אר"ל ור"י א' וי"א ר"א עדיין ואומרת הגמרא שאפשר לומר שהברייתא היא מחלוקת היא כרבי יהודה ולאחר עריפה ממונו יופסד, בהפסד שבין לבין. מחיים היה אסור בהנאה והיה יכול לפדותו בשה בר דנקא ולתתו לכהן. ועכשיו הוא מפסיד את הכל. ואפשר לומר שהברייתא היא כרבי שמעון. ופטר חמור אינו אסור בהנאה לאחר עריפה והוא יופסד בפחת מיתה. מה שהמיתה פחתה אותו בהפרש בין ממה שהיה שווה בחיים לבין מה שהנבלה שווה להאכילו לכלבו. וכן אמר ריש לקיש שרבי שמעון מודה לאחר עריפה שהוא אסור. ורבי יוחנן ויש אומרים רבי אלעזר אמר עדיין היא מחלוקת.

המקדש בפ"ח אינה מקודשת ר"נ
 א' לאחר עריפה
 יש ששנו את דברי רב נחמן שאמר שרבי שמעון מודה לאחר עריפה שהוא אסור על מה ששנינו במשנה שהמקדש בפטר חמור אינה מקודשת, ושאלו שהמשנה אינה כרבי שמעון? ורב נחמן אמר בשם רבה בר אבוא שהמשנה מדברת לאחר עריפה וכדברי הכל.

ויש אומרים ששאלו שהמשנה אינה לא כרבי יהודה ולא רבי שמעון. אם המשנה היא כרבי שמעון תתקדש בכולו!?. ואם המשנה היא כרבי יהודה תתקדש במה שבין לבין, במה שהחמור שווה יותר מהשה שנותן לכהן!?. ורבה בר אבוא אמר בשם רב שהמשנה היא כרבי יהודה, בחמור שאינו שאינו שווה אלא שקל, סלע. והשה שנותן לכהן חייב להיות שווה שקל. "תפדה" "תפדה" מיד ואפ' בתוך ל' ר"י והתנא סבר כרבי יוסי בר יהודה. שנינו בברייתא שלומדים ממה שכתוב: "תִּפְדֶּה" בר"י א' אין פדיה פחות משקל
 "תִּפְדֶּה", תפדה מיד, אפילו בתוך שלשים, תפדה כל שהוא. רבי יוסי בר יהודה אומר אין פדיה פחותה משקל. הגמרא שואלת על מה ששנינו בברייתא תפדה מיד, תפדה כל שהוא, הרי הדבר פשוט! ואומרת הגמרא שהיינו אומרים שפודים פטר חמור לאחר שלשים ובחמישה סלעים, מפני שפטר חמור הוקש לבכור אדם. ושואלת הגמרא ממה נפשך, אם לרבי יוסי בר יהודה מקישים פטר חמור לבכור אדם צריך לתת חמישה שקלים! ואם לא מקישים מנין שהשה צריך להיות בשקל?!. ואומרת הגמרא שרבי יוסי בר יהודה אינו מקיש פטר חמור לבכור אדם. ואמר רבא שלומדים מהכתוב: "וְכָל עֶרְכָּךְ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ" שכל ערכין שאתה מעריך לא יהיו פחותים משקל. וחכמים סוברים שהכתוב מדבר בהשג יד. שאם אין לו שווה שקל לא יעריכנו הכהן פחות משקל.

